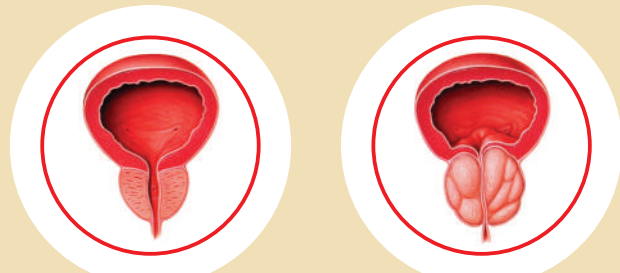

Što je prostata?

Prostata je žlijezda veličine i oblika kestena smještena neposredno ispod mokraćnog mjehura, iza stidne kosti, a ispred završnog dijela debelog crijeva. Temeljna funkcija prostate je proizvodnja većeg dijela tekućine u sjemenu. Tekućina iz prostate i sjemenih mjehurića štiti i prehranjuje spermije na njihovom putu do jajne stanice žene u maternici. Dakle, temeljna funkcija prostate je vezana uz plodnost, a ne spolnu moć muškarca. Najčešće bolesti prostate su upala (prostatitis) te dobroćudno uvećanje prostate tzv. benigna hiperplazija prostate. Nažalost, sve češća bolest prostate je i **RAK!**

Nekoliko stvari koje bi svatko trebao znati o raku prostate

- 1 od 6 muškaraca** će dobiti rak prostate tijekom svog života. Preko **1700 novih slučajeva** se očekuje svake godine u Hrvatskoj.
- Rak prostate je **3. vodeći uzrok smrti** od malignih bolesti kod muškaraca u Hrvatskoj, a čak sedmi od 10 vodećih uzroka smrti muškaraca od svih bolesti i stanja u Hrvatskoj. Svake godine od raka prostate **umre više od 700 muškaraca**.
- Izgledi za dobivanje raka prostate su **1:3**, ako muška osoba ima samo **jednog bliskog krvnog srodnika oboljelog od raka prostate (otac, brat)**. Rizik raste na **83%** ukoliko muška osoba ima **dva** oboljela bliska krvna srodnika, a s **tri** bliska krvna srodnika oboljela od raka prostate gotovo je sigurno da će dotična osoba i sama oboljeti od raka prostate (**97%**).
- Rizik od raka prostate povećava se s dobi**. Rak

prostate je rijedak kod muškaraca mlađih od 40 godina, a u većini slučajeva se javlja u muškaraca starijih od 65 godina.

5 Nema primjetnih simptoma raka prostate dok je u ranoj fazi. To je najvažniji razlog zašto je pravodobno i redovno testiranje na rak prostate presudno za smanjenje smrtnosti od ove bolesti.

Bilo bi poželjno da svaki muškarac s **40 i više godina obavi godišnje testiranje** na rak prostate.

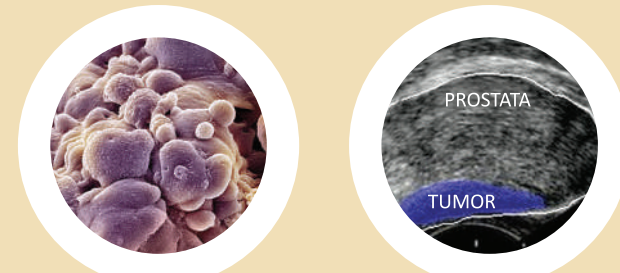
6 Rak prostate koji je u uznapredovaloj fazi može dati simptome.

Simptomi koje obvezno treba prijaviti obiteljskom liječniku, ali koji nisu specifični za karcinom prostate nego se mogu javiti i kod nekih drugih bolesti prostate, odnosno urogenitalnog sustava su:

- učestalo mokrenje noću
- otežano započinjanje mokrenja
- nepotpuno izmokranje
- značajna promjena u kvaliteti ili količini sjemene tekućine
- pojava boli kod ejakulacije
- gubitak potencije ili libida

7 Testiranje na rak prostate uključuje jednostavan krvni test prostate specifičnog antigena (**PSA**) i liječnički pregled prostate digitorektalnim pregledom (**DRP**). Za izvođenje oba testa potrebno je ukupno **desetak minuta**, a pokriva ih zdravstveno osiguranje.

8 Prije uvođenja ranog otkrivanja raka prostate putem PSA testiranja, samo **1 od 4** slučaja raka prostate bio je otkriven u ranoj fazi. **Uz široku uporabu PSA testa, oko**

9 od 10 slučajeva raka prostate sada se pronade u ranijoj fazi, dajući muškarcima priliku za borbu, odnosno veliku vjerojatnost da budu izliječeni od ove bolesti.

9 Gotovo 100% muškaraca s dijagnozom raka prostate koji je otkriven **u ranoj fazi živo je 5 godina** nakon postavljanja dijagnoze*. Od muškaraca kojima je rak prostate dijagnosticiran **u kasnijim fazama bolesti, samo 33,4% preživi 5 godina***.

* Ne uključuje one koji su umrli od drugih uzroka smrti, a ne od raka prostate.

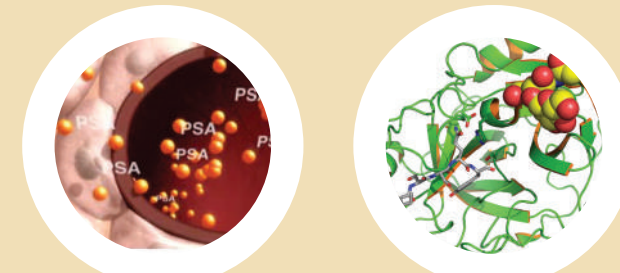
Rano otkrivanje raka prostate

Razgovarajte sa svojim liječnikom o ranom otkrivanju raka prostate. Testovi za rano otkrivanje raka prostate ne pokazuju imate li rak prostate. Rezultati testova samo ukazuju postoji li potreba za daljnjim ispitivanjem. Vaš liječnik na temelju tih testova procjenjuje je li potrebna daljnja obrada.

Testovi za rano otkrivanje raka prostate uključuju:

1. Krvni test koji mjeri razinu **Prostate Specifičnog Antigena (PSA)**
2. Fizičko ispitivanje prostate ili takozvani **Digitorektalni pregled (DRP)**

Oba testa učinjena zajedno povećavaju točnost dijagnoze.

Kada započeti s testovima?

Prava dob za početak PSA testiranja ovisi o razini procijenjenog rizika:

- Godišnje ispitivanje trebalo bi početi u dobi **od 40 ili barem 45 godina**
- **Muškarci s visokim rizikom** trebali bi godišnje testiranje obvezno započeti u dobi **od 40 godina**.
- Dobro bi bilo učiniti jednokratno testiranje u dobi **i prije 40 godina** (između 35 i 40 godina) da se odredi razina PSA u krvi u vrijeme kada rak prostate sigurno nije prisutan u organizmu. To je **takozvana "nulta ili bazična" razina PSA** s kojom se uspoređuju sva buduća mjerenja razine PSA u krvi.

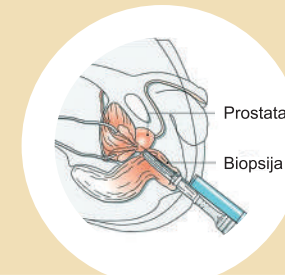
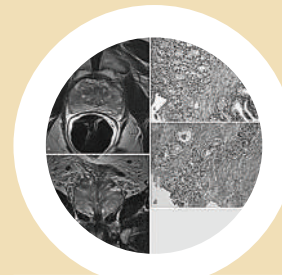
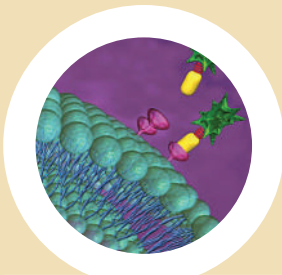
PSA razina, PSA omjer i PSA brzina

PSA. Prostata specifični antigen (PSA) je protein koji proizvodi prostata. I vrlo male količine mogu se detektirati u krvi. PSA razina koja se smatra „normalnom“ varira ovisno o dobi i etničkoj pripadnosti.

Prosječna normalna razina PSA u krvi je do 4 ng/ml.

PSA omjer. PSA u krvi može se naći u dva oblika: kao slobodni i kao vezani. Nije važno kolika je ukupna vrijednost PSA, nego kakav je omjer slobodnog i vezanog PSA. Istraživanja su pokazala da PSA koji cirkulira slobodno u krvi ima tendenciju biti povezan s benignom hiperplazijom prostate, dok PSA koji je vezan za proteine u krvotoku, ima tendenciju biti povezan s rakom prostate.

Povišena razina PSA, dakle, ne mora nužno značiti da imate rak prostate, nego samo da bi trebalo provesti daljnje ispitivanje.

PSA brzina. Nije važno samo kolika je vrijednost PSA u krvi. Važno je i kojom brzinom ta vrijednost raste. Čak i ako je PSA 4,0 ng/ml ili niže, porast od 50% ili više u jednoj godini može ukazivati na rak prostate.

Indeks tjelesne mase ili Body Mass Index (BMI)

Indeks tjelesne mase (engl. Body Mass Index, BMI), mjera pretilosti, također se mora uzeti u obzir. Odnos između pretilosti i niže razine PSA može biti razlog da liječnik previdi rani rak prostate u pretih muškaraca.

Digitorektalni pregled (DRP)

Tijekom digitorektalnog pregleda, liječnik s navučenim rukavicama uvlači kažiprst u rektum, tj. završno debelo crijevo i palpira prostatu. Bilo kakva nepravilnost, kvržica ili otvrdnuće koje se osjeti na površini žlijezde predstavlja sumnju na rak prostate.

Dakle, rezultat digitorektalnog pregleda opisuje se kao **NEGATIVAN** (normalan) ili **SUSPEKTAN** odnosno **SUMNJIV** (ukazuje na mogući nenormalan rast).

U slučaju sumnjivog ili suspektog nalaza potrebna je daljnja obrada, čak i ako je razina PSA u granicama normale.

Rak prostate dokazuje se biopsijom širokom iglom

Biopsija prostate podrazumijeva uzimanje vrlo malih komadića tkiva iz prostate koji se šalju na patohistološku analizu radi dokazivanja ili isključivanja postojanja karcinomskih stanica u tkivu prostate. Uzorak uzima liječnik urolog uz pomoć specijalne igle čije navođenje u prostatu kontrolira putem rektalne ultrazvučne sonde.

Analizu dobivenih uzoraka vrši liječnik patolog. Prije biopsije pacijent dobije antibiotik u obliku tablete, a istu terapiju nastavlja i kroz još par dana kod kuće. Nakon biopsije jako je važno uzeti antibiotik radi sprječavanja infekcije. Isto tako je jako važno na vrijeme reći liječniku ako ste alergični na neki antibiotik, ako imate šećernu bolest, urođenu srčanu manu ili neku vrstu problema sa srčanim zaliscima, ako uzimate lijekove za razrjeđivanje krvi ili kortikosteroidne preparate.

Prije biopsije potrebno je isprazniti crijeva, odnosno mokraćni mjehur. Za vrijeme postupka leži se na boku ili na leđima. Liječnik počinje palpiranje prostate uvlačenjem jednog prsta u debelo crijevo. Nakon toga se pažljivo uvlači sonda ultrazvuka nekoliko centimetara u debelo crijevo. U specijalnu vodilicu ultrazvučne sonde liječnik stavlja iglu koja služi za uzimanje uzorka iz prostate. Pretraga ne boli, ali može biti neugodna. U slučaju pojave jače boli može se dati i lokalna anestezija. Postupak traje otprilike 15 minuta. Nakon biopsije je uobičajena pojava krvi u sjemenu, mokraći ili stolici. To nije znak ničeg opasnog, osim ako se ne radi o velikoj količini krvi te se u tom slučaju treba javiti liječniku.

Liječnik urolog nakon provedene patohistološke analize i dobivanja njezinih rezultata indicira potrebu za daljnjim dijagnostičkim i/ili terapijskim postupcima.

Bitna napomena:

S obzirom na to da testovi za rano otkrivanje raka prostate nisu savršeni te zbog činjenice da svaki rak prostate ne ugrožava život i ne treba ga liječiti, za sada nije opravdano uvođenje masovnih probirnih testiranja na rak prostate.

Izdavač:
Hrvatska liga protiv raka i
Zajednica pacijenata oboljelih od raka Sveti Juraj
Žiro račun Zajednice Sv. Juraj:
2340009-1110483525 PBZ
Urednik: Damir Eljuga
Autori teksta: Ilona Sušac i Davor Trnski
Priprema: Dražen Cvjetković (Linija-dizajn)
Tisak: www.tiskara-munger.hr
Naklada: 5.000 primjeraka

Tisak ovog letka potpomogli su navijači i igrači Kluba hokeja na ledu Medveščak Zagreb, akcijom „Brkati studeni“ 2012. g.

Zagreb, 2013. godine

Prostate
r
a
k
5
6